

Carl von Linné, pengarna och Uppsala universitets myntkabinett

Carl von Linné (1707-1778) kom till Uppsala den 5 september 1728 efter att ha läst vid Lunds universitet under ett drygt år. Sedan inskrivningen i Smålands nation hade skett den 23 september var Universitetsbiblioteket ett av hans första besöksmål, "ett förträffligt Bibliothek". Linné var noga med att observera och anteckna i sin första självbiografi att där "finns ett dyrbart och härligt Konst-Cabbinet, hwilket jag besåg". Detta skedde den 16 oktober.² Vid samma tillfälle torde Linné för första gången ha stiftat bekantskap med en mynt- och medaljsamling, eftersom även dessa föremål ingick i Augsburgska konstskåpets samling av föremål.³

På sistone har Linnés uppfattningar i ekonomiska frågor speciellt uppmärksammats genom Lisbet Koerners nya biografi över botanikern. Där tar hon ett yttrande i en av Linnés självbiografier som utgångspunkt för en utförligare bevisföring att det låg en hel del ekonomiska funderingar

1. För granskningen av svenskan och engelskan riktas ett varmt tack till Harald Nilsson och Ulla Schriber, Uppsala, respektive Erik Niblaeus, London. Margareta Nisser-Dalman, Uppsala, tackas för att hon ställt bild 2 till förfogande.
2. Elis Malmeström och Arvid Hj. Ugglå (utg.): Vita Caroli Linnæi. Carl von Linnés självbiografier, Uppsala 1957, s. 49f.
3. Se härom de två senaste historikerna över Uppsala universitets myntkabinett. Harald Nilsson: The Uppsala University Coin Collection – the 18th and 19th Centuries, i: Jørgen Steen Jensen och Tatyana N. Smekalova (utg.): The Great Numismatic Collections on the Baltic. From coin collections of the sovereigns to national research institutions, St. Petersburg 2005, s. 94-103; Elsa Lindberger: Uppsala University Coin Cabinet. Anglo-Saxon and later British Coins (Studia Numismatica Upsaliensia, 1 = Sylloge of Coins of the British Isles, 52), Uppsala m.fl. 2006, s. 1-18.

Bild 1. Medalj från år 1746 över Carl von Linné såsom Vetenskapsakademiens förste ordförande. Vikt 14,99 g, diameter 3,3 cm. Uppsala universitets myntkabinett, objekt 200 512.

bakom Linnés naturvetenskapliga forskningar.⁴ I samband med att han för första gången hade lyckats importera tebuskar från Kina till Europa och således hoppades på att Europa genom teodling skulle kunna bli oberoende av Kinas exporter, skrev Linné nämligen om sig själv: "Han ansåg ingen sak högre, än att stänga den port hvar ige[n]o[m] bortgår alt silfwret i Europa".⁵

Att syftet med Linnés resor var "uttalat ekonomiskt" samt att denne tyckte ekonomin vara beroende av naturforskningen har Eli F. Heckscher och Tore Frängsmyr redan fastslagit på tidigt 1940-respektive 1970-tal.⁶ Linnés allt högre tillgångar är sammanställda av Carl Forsstrand.⁷

Däremot saknas det en närmare penninghistoriskt inspirerad genomgång av Linnés skrivelser. Det gäller inte enbart att hitta svar på vilka olika myntsorter han hanterade, utan även hur han tyckte och tänkte om pengar. Således skall detta bidrag behandla vad jag skulle vilja kalla för Linnés penningrelation och penningförståelse. Samtidigt är bidraget avsedd att vara ett första led i min planerade handbok om penningförståelsen från antiken fram till i dag.

Den unge Linnés relation till mynt och pengar bestämdes framför allt av deras frånvaro. Det var i alla fall så som han själv vid fyrtioårsåldern var benägen att se saken: "Ungkarlen hade inga böcker, och inga p[en]g[a]r at köpa för [...]"; "Föräldarnes förmåga war ringa, de p[en]g[a]r Carl fick woro snart alle"; "Rudbeck hade aldeles afsido satt medicinæ studiosos och sine Lectioner, och Roberg, den andre Medicinæ Professorens wänskap stannade så snart Carls p[en]g[a]r woro alle"; "hade önskat fåt gå till bakas till sin gode

4. Lisbet Koerner: *Linnaeus. Nature and Nation*, Cambridge/Mass. och London 1999, s. 5.

5. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 130.

6. Eli F. Heckscher: *Linnés resor – den ekonomiska bakgrunden*. Föredrag vid Svenska Linné-sällskapets sammankomst den 20 november 1941, i: *Svenska Linné-sällskapets årsskrift 25* (1942), s. 1-11; Tore Frängsmyr: *Den gudomliga ekonomin. Religion och hushållning i 1700-talets Sverige*, i: *Lychnos. Lärdomshistoriska samfundets årsbok 1971-1972*, s. 216-244, citat s. 219. I samma uppsats s. 223-226 ordnas Linnés ekonomiska tankar in i hans världsbild. Se numera även Frank N. Egerton: *A History of the Ecological Sciences, Part 23: Linnaeus and the Economy of Nature*, i: *Bulletin of the Ecological Society of America* 88 (2007), s. 72-88.

7. Carl Forsstrand: *Linnés ekonomi och hans kvarlätenhets öden*. Föredrag vid Sv. Linné-Sällskapets sammankomst den 12 november 1921, i: *Svenska Linné-sällskapets årsskrift 5* (1922), s. 70-89.

Stobæus⁸, men inga p[en]g[a]r woro i pungen till så lång resa".⁹ Det är därför inte särskilt märkligt att Linné med viss stolthet noterade, när han efter en resa till Upplandskusten den 30 juni 1729 hade tjänat 6 daler kopparmynt: "Denna resan bestod mig Academia regia scientiarum¹⁰, hwarför jag fick 18 d[a]ll[e]r K[o]p[p]a[r]^{[m]lynt}, då siälfwa resan eij kom mig öfwer 12 d[a]ll[e]r K[o]p[p]a[r]^{[m]lynt}."¹¹

Liknande penningproblem omnämns även i några av Carl von Linnés brev. När han den 15 december 1731 ansökte hos Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala om medel till Lapplandsresan var han inte minst noga med att poängtera hur pass sparsam han tänkte vara. "Jag skall och söka på dett aldra accurataste sätt att wara här wid på penningar sparsam, och tror mig kunna komma uht med 600 d[a]ll[e]r kopparmynt på en sommar med resan bort och tillbakas."¹² Under april månad 1732 var Linné tvungen att påminna om sin ansökan. Samtidigt försvarade Linné sin kostnadsuppskattning och backade en aning med tanke på statens behov av besparingar: "Men såsom staten måste indragas så noga han någonsin kan, kan man klarl. finna, att hwarken jag äll[e]r någon annan den samma resan med frucht kan anställa under 450 eller aldra minst 400 d[a]ll[e]r k[o]p[p]a[r]^{[m]lynt}."¹³

Som bekant blev resan verkligen av, och efter hemkomsten till Uppsala läste Linné upp en stundom dramatisk resberättelse för Vetenskaps-Societeten.¹⁴ Samtidigt lämnade han även in sin

8. Kilian Stobæus (1690-1742), som var naturforskare och Linnés lärare i Lund.

9. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 62f. Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala.

10. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 52.

12. Brev till Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala, 15 december 1731. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0010 (konsulterad 9 maj 2009). Theodor Magnus Fries (utg.): *Bref och skrivelser af och till Carl von Linné, avd. 1, del 1: Skrivelser till offentliga myndigheter och till Kungl. Vetenskaps-societeten i Upsala, Stockholm 1907*, s. 306-312 nr. 174, citat s. 310. I Torneå erhöill Linné antagligen en delsumma: Jag tog mot 100 d[a]ll[e]r k[o]p[p]a[r]^{[m]lynt} av herr Prosten i karoliner." von Platen och von Sydow (utg.): *Iter Lapponicum* (som not 21), s. 195.

13. Brev till Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala, 25 april 1732. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0014 (konsulterad 9 maj 2009). Theodor Magnus Fries (utg.): *Bref och skrivelser* (som not 12), s. 312-314 nr. 175, citat s. 313.

14. Brev till Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala, november 1732. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0018 (konsulterad 9 maj 2009). Theodor Magnus Fries (utg.): *Bref och skrivelser* (som not 12), s. 314-326 nr. 176.

reseräkning. Därav framgår att Linné bland annat köpt en "Räck helt lätt att gå med i fiellen" för 10 daler, en "Kiepp med måttstock på" för 1 daler 4 öre och inte minst "Papper till Journal, 3 böcker" för 1 daler. Detta kompletterades med ett "Bläckhorn med skruf öfwer" för 16 öre, en "Wetska att haf:a journalen med några små linekläder uti" och en "dito att hafwa inlagda örter och stenar uti" för vardera 1 daler.¹⁵

Även om dessa tillbehör kunde anses som viktigast ur ett vetenskapligt perspektiv, så var det skor och kängor som behövdes mest till resan. Visserligen hade Linné ett par skor från Uppsala med sig, "men af dett swära Skulberget och andra dylika gick de sönder, att jag i Hernösand måste köpa nya" för 2 daler 16 öre. Både i Umeå och Luleå blev det sedan dags för ett par kängor som kostade 1 daler vardera. Även i fjällen och i Kviksjök på återresan var han tvungen att köpa nya kängor till samma pris. Det tydliggör de stora strapatserna som fötterna utsattes för under resans gång – inte sällan i bokstavlig bemärkelse. I Kalix unnade Linné sig en hatt för två daler, och samma belopp gick åt för "1 par halfstövlar att resa hem med i wåta höstewädrer". Sammanlagt kostade kläderna 38 daler 21 öre silvermynt. Kost och logi gick på 40 daler, lönen till tolkar och guider samt olika färjor låg på 175 daler. Slutligen konstaterade Linné: "När jag lägger till sammans kläder, mat och skiutz blifw:r summa summarum 255 d[a][e] r S[ilver]m[yn]t".¹⁶

Av Vetenskaps-Societeten hade han vid sin avresa erhållit 133 daler 10 2/3 öre "uti contanta penningar", själv förfogade han över 30 daler i reda pengar och lånade dessutom sammanlagt 15 daler. Således handlade det om 211 daler 21 öre som utgivits till hela resan. Det var 78 daler mer än vad Linné hade fått innan han lämnade Uppsala. Ändå låg beloppet 44 daler lägre än det som hade fastslagits i kostnadsuppskattningen, "eller mer än hwar 5:te penning". I slutändan beslöt Vetenskaps-Societeten den 10 februari 1733 dock bara om en utbetalning av 120 daler kopparmynt, dvs 40 daler silvermynt till Linné. Han hade således lidit en förlust på 38 daler, "dem jag sielf måst betala, ehuru jag sparat och mig med möda dragit fram. Så löna våra Swenske!"¹⁷

På grund av strapatserna ångrade Linné

uppenbarligen att han redan från början hade krävt för lite pengar. "Jag frågar hela werlden, om någon will taga sig på samma resa med lika omkostnad. Jag wille icke nu resa samma om jag bödes 1.000 plåtar."¹⁸ Redan under själva resan anförtrodde han sin gamla lärare Stobæus vid ett tillfälle i ett brev från Luleå: "Kommer jag med helsan och lifwet hem, det jag räknar för ett särdeles Guds underwærk, wille jag ej resa samma [väg] för 2.000 plåtar."¹⁹ I slutändan lär Linné dock ha fått den kvarstående summan. Åtminstone nämner han i en av sina självbiografier att han efter hemkomsten fick 112 daler silvermynt för reskostnaderna.²⁰

Även ur själva resebeskrivningen framgår ett tydligt ekonomiskt intresse. I Västerbotten visade landshövdingen baron Grundel snösparvar för Linné, "vilka i Frankrike ofta säljas för 1 dukat, men i Skåne även fås."²¹ Om Umeälven noterade han att det fanns många roddare eller bönder, vars "förmästa pengar till skatt tages av fiske. Här säljes 1 lispund torr gädda för 1 d[a][e]r 5 öre s[ilver]m[yn]t."²² I Piteå fögderi livnärde man sig däremot snarast av skogsbruk. "Invånarnas mesta pengar göre de av bräder å 16 styver för tolften och tjära 6 d[a][e]r k[op]p[ar]m[yn]t tunnan."²³

Kalix hade däremot en alldeles säregen ekonomi. "Vid Kalix marknad underrättade jag mig om landets kommersier, som äro singulära ifrån all annor nästan i världen." Linné räknar upp tio punkter som utmärkar sig speciellt. Först och främst förundrades han över att "här handlas gemenligen med varor mot varor." Mycket värre ur ekonomisk synpunkt var dock okunskapen om priser från befolkningens sida. Bönderna sålde sina varor och handlade andra varor utan att få veta hur mycket det kostade. Inte förrän årslikvidationen skedde kunde de därför få kännedom om

18. Sammastädes, s. 329.

19. Brev till Kilian Stobæus, 12 juni 1732. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0016 (konsulterad 9 maj 2009). Ewald Åhring (utg.): Carl von Linnés svenska arbeten, vol 2: Bref till svenskar, Stockholm 1878, s. 41-46 nr. 255, citat s. 42. En närmare beskrivning av farorna som Linné utsattes för finns i en av hans självbiografier. Malmeström och Uggla (utg.): Vita (som not 2), s. 101.

20. Malmeström och Uggla (utg.): Vita (som not 2), s. 101.

21. Magnus von Platen och Carl-Otto von Sydow (red.): Caroli Linnæi Iter Lapponicum dei gratia institutum 1732, Stockholm 1975, S. 38.

22. von Platen och von Sydow (utg.): Iter Lapponicum (som not 21), s. 47.

23. von Platen och von Sydow (utg.): Iter Lapponicum (som not 21), s. 84.

15. Brev till Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala, november 1732. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0019 (konsulterad 9 maj 2009). Theodor Magnus Fries (utg.): Bref och skrivelser (som not 12), s. 326-329 nr. 176, citat s. 326f.

16. Sammastädes, s. 327f.

17. Sammastädes, s. 329.

sin ekonomi. Detta system underlättades genom att bönderna hade nästan obegränsad kredit hos den handelsmannen som de gjorde affärer med, även om "det vore några 1.000 d[a]ll[e]r". Så snart som bonden vände sig till en annan köpman fick krediten dock genast betalas tillbaka. Alternativt belades bonden med kvarstad. Detta handelssystem påverkade givetvis även den ekonomiska organisationen i hela området. Trots att frimarknader hade inrättats genom kungliga förordningar fanns det inga, konstaterade Linné. "Här har det intet kommit att praktiseras, dels som de ligga så avlägse, dels som borgaren skulle tycka sig härigenom bliva ruinerad, då det handlades med kontant." Således talade man inte heller om marknadsorter utan enbart om mötesplatser.²⁴

Linné förstod mycket tydligt, vilka "Incommoda" (nackdelar) avsaknaden av en penningekonomi förde med sig. Bland annat lånade köpmännen ut och band sina pengar på ett ställe och hindrades därigenom från att driva handel med deras hjälp. Många av dem hade enligt Linnés uppgift lånat ut upp till 100.000 daler, "vilka till mesta ej bliva betalta". Bönderna å andra sidan köpte mer än de kunde betala och var tvungna att acceptera köpmännens priser.²⁵

I Kalix fick Linné även lära sig proberkonsten. Han undervisades däri under 8 dagar av bergmästare Seger Svanberg (1690-1740).²⁶ Efter hemkomsten till Uppsala 1733 började Linné själv med att "hålla Collegium uti proberkonsten" på Uppsala universitet – ett ämne som aldrig förut hade berörts där. Följaktligen fick han "så många auditores, som hans rum kunne emottaga". På uppdrag av landshövdingen Nils Reuterholm reste Linné sedan till Dalarna där han bland annat höll föreläsningar i proberkonsten i Falun – "hvar igenom han fick af Betiente förtiena sig några penningar".²⁷ Han passade uppenbarligen även på att besöka

myntverket i Avesta.²⁸

Ändå befann han sig tydligen i stora ekonomiska svårigheter vilket framgår av ett brev som Linné ställde under september månad 1733 till Uppsala universitets konsistorium. Året innan hade han – "då jag så hårdt af swära wilkor war inskränckt" – bett universitet om hjälp och fått Wredeska stipendiet.²⁹ Med hopp om detta stipendium stannade Linné kvar på universitetet och lyckades till och med få kredit från olika håll som skulle betalas tillbaka när stipendiet utföll vid midsommar. "Sedermera har jag ofta anhållet hoos nu warande Räntmästare om samma Beneficii ärnäende, då jag blifwit befalt wänta, men änteligen låtit mig förstå att penningar woro inne, och att där på woro redan i Consistorio räkning ingifwen, så att nu allenast stodo i Hans Magnificences och Vener. Consistorii macht gifwe där på assignation, då han penningarna utdele wille."³⁰

Det är således välförståeligt att Linné under sin fortsatta karriär var noga med att förteckna framgångar inte minst på lönesidan. Redan 16 maj 1733 kunde han anteckna: "Intimerade till colleg:[ium] privat:[um] Botanic:[um,] fick några och 20 auditores, penningar 49 d[a]ll[e]r S[ilver]^{m[yl]n[t]}." Och det blev ännu bättre under andra delen av året: "Höstterminen intimerade till collegium Docimasticum a 10 d[a]ll[e]r S[ilver]^{m[yl]n[t]} personen, hwar igenom jag förtiente mig wid pas 200 d[a]ll[e]r S[ilver]^{m[yl]n[t]}."³¹ Det var dock inte förrän år 1739 som Linné tilldelades en årlig pension på 100 dukater av riksens ständer, sedan greve Carl Gustaf Tessin hade verkat för det.³² Efter att han hade gift sig och sedan han fått professuren i medicin i Uppsala kunde

24. von Platen och von Sydow (utg.): *Iter Lapponicum* (som not 21), s. 191f. med alla citat.

25. von Platen och von Sydow (utg.): *Iter Lapponicum* (som not 21), s. 192f.

26. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 56 och kommentar s. 202. Enligt uppgift i en senare självbiografi tog det Linné bara "2 dagar ock en natt" att lära sig proberkonsten (sammastädes, s. 101). Se även von Platen och von Sydow (utg.): *Iter Lapponicum* (som not 21), s. 194: "Kom till Björknäs att lära proberkonsten."

27. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 67 och 69. Enligt Linnés senare uppgift lärde han "hvar ock en proberkonsten för 2 Plåtar, hvarigenom han feck en myckenhet Colleganter" (sammastädes, s. 102).

28. Brev till Carl Fredrik Menander, 12 februari 1734. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0029 (konsulterad 9 maj 2009). Kaarlo Österbladh (utg.): K.F. Mennanderin lähettämiä ja saamia kirjeitä – Brev från och till C.F. Mennander (Suomen historian lähteitä, 4), vol. 3, Helsinki 1939, s. 308: "5 *Afvestads* ♀ gorerij, mynterij".

29. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 56 (18 november 1732): "fick överskottsmedlen i Wredianiske stipendio till beneficium, att upphålla mig wid Uppsala med." För första halvåret utgjorde dessa medlen 8 dukater (sammastädes, s. 202). Linné uppgav själv, att han på det sättet "för första året åtnjöt 30 plåtar, men sedermera intet" (sammastädes, s. 101).

30. Brev till Uppsala universitets konsistorium, 25 september 1733. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0025 (konsulterad 9 maj 2009). Fries (utg.): *Bref och skrivelser* (som not 12), s. 113 nr. 61.

31. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 56f.

32. Malmeström och Ugglå (utg.): *Vita* (som not 2), s. 73.

Bild 2. Jean Haagens (1868-1938) kopia efter Alexander Roslins (1718-1793) porträtt av Carl von Linné från år 1775. Denna kopia är utställd på Linnés Hammarby. Format 56x47 cm. Uppsala universitets konstsamlingar, inv. nr. UU 2930.

Linné år 1744 således med tillfredsställelse konstatera: "Nu hade Linnæus heder, den tjenst han var född till; tillräckelige p[en]g[a]r, de han ock dels fått med sitt gifte; en kiär hustru, wackra barn och heders namn, bodde uti ett palais till honom bygd ganska täckt af academien, och trädgården want nu sin fulkomlighet."³³

Vid sin bortgång kunde Linné sedan lämna efter sig, förutom fastigheter och tomter, inte mindre än 8 guldmedaljer, ett större antal silvermedaljer, 548 dukater, diverse silver- och plåtmynt samt en

förgylld bröstspenning och omkring 500 riksdaler i banko-transportsedlar.³⁴

Den bild som Linné på så sätt fick av sig själv lyckades tydligen konstnären Alexander Roslin (1718-1793) fånga bäst. Åtminstone visade Linné själv sig väldigt nöjd med tavlan: "1775 Linnæi portrait giöres af H^r Roslin (som af andra tager 1.000 plåtar, af honom gratis) så förtreffeligt at intet kan wara likare." Alla andra bilder på sig själv ansåg Linné däremot som "något olike".³⁵

^{33.} Malmeström och Ugglå (utg.): Vita (som not 2), s. 76.

^{34.} Forsstrand: Linnés ekonomi (som not 7), s. 77.

^{35.} Malmeström och Ugglå (utg.): Vita (som not 2), s. 134.

Bild 3. Medalj från år 1759 över Carl Didrik Ehrenpreus. Vikt 63,22 g, diameter 5,2 cm. Uppsala universitets myntkabinett, objekt 201 482.

Trots all belåtenhet med sin ekonomiska ställning fick Linné ta enstaka bakslag. Ett av dem hängde ihop med Uppsala universitets myntkabinett. År 1751 erbjöd nämligen kanslern, greve Carl Didrik Ehrenpreus (1692-1760)³⁶, universitetet att inlösa hans stora myntsamling. Den omfattade 2.699 mynt, därav 427 2/4 guldmynt, 2.363 silvermynt och 864 kopparmynt. Enligt en värdering som gjordes i Stockholm var hela samlingen värd 32.700 daler kopparmynt. Dessutom begärde Ehrenpreus 3.300 daler för sitt myntskåp så att hela köpesskillingen uppgick till 36.000 daler kopparmynt, vilket motsvarade 12.000 daler silvermynt. Priset var dock väldigt förmånligt för universitetet, eftersom Ehrenpreus själv hade värderat en del mynt till bara 1 daler kopparmynt per styck trots att han hade fått betala en hel dukat för dem.³⁷

Linné kände uppenbarligen enbart till värderingsresultatet och skrev i ett brev till Abraham Bäck (1713-1795)³⁸ att "Academien har blifwit utblottad genom Penninge Cabinettet, som kiöptes af Cancellario för 32.000 d[a]l[e]r". Linné själv

önskade däremot att köpa sin egna elev Fredric Hasselquists (1722-1752)³⁹ samlingar till Uppsala och såg sedermera ingen ekonomisk möjlighet för att göra det: "jag blöder i hiertat hwar gång jag tänker på sal. Hasselquists samblingar".⁴⁰

Fredric Hasselquist hade dött den 9 februari 1752 nära Smyrna i Turkiet, där han i väntan på att kunna besöka Konstantinopel hade redigerat sina anteckningar och sorterat de samlingar som han sammanbragt under närmare tre års forskningsresor i Turkiet, Cypern, Palestina och Egypten.⁴¹

- ^{39.} Se Svenskt Biografiskt Lexikon, vol. 18: Hallardt-Heurgren, Stockholm 1969-1971, s. 327-330 art. "Hasselquist, Fredric" (Carl-Otto von Sydow).
– Hasselquist tycks ha varit en av Linnés käraste elever. Han skrev till honom: "Edra observationer har jag admirerat, och som jag wärkeligen uphögt dem till himmelen; jag har blifwit högmodig af en så wärdig discipel." Brev till Fredric Hasselquist, 11 december 1750. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L1206 (konsulterad 9 maj 2009). Theodor Magnus Fries och Johan Markus Hulth (utg.): Brev och skrivelser af och till Carl von Linné, avd. 1, del 7: Brev till och från svenska enskilda personer Hasselgreen-Kallström, Stockholm 1917, s. 33-36 nr. 1483, citat s. 34.
- ^{40.} Brev till Abraham Bäck, 29 september 1752. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L1476 (konsulterad 9 maj 2009). Theodor Magnus Fries (utg.): Brev och skrivelser af och till Carl von Linné, avd. 1, del 4: Brev till och från Abraham Bäck 1741-55, Stockholm 1910, s. 188 nr. 756. Att Linné var väldigt rädd om Hasselquists samlingar omnämner han även i en av sina självbiografier. Se Malmeström och Uggla (utg.): Vita (som not 2), s. 123f.
- ^{41.} Se von Sydow: art. "Hasselquist, Fredric" (som not 39) och Christian Callmer: In Orientem. Svenscars färder och forskning i den europeiska

^{36.} Se Svenskt Biografiskt Lexikon, vol. 12: Eberstein-Ekman, Stockholm 1949, s. 320-328 art. "Carl Didric Ehrenpreus" (Bengt Hildebrand).

^{37.} Claes Annerstedt: Uppsala Universitets historia, Tredje delen: 1719-1722, förra afdelningen: Universitetets öden, Uppsala och Stockholm 1913, S. 319 (12.000 daler silvermynt) och Claes Annerstedt: Uppsala universitets historia, Tredje delen: 1719-1792, senare afdelningen: Universitetets organisation och verksamhet, Uppsala och Stockholm 1914, S. 542 (36.000 daler kopparmynt).

^{38.} Se Svenskt Biografiskt Lexikon, vol. 7: Bülow-Cedergren, Stockholm 1927, s. 71-85 art. "Bäck, Abraham" (Bertil Boëthius).

Han dog således bara några månader innan Linné skrev detta brev.

I Linnés brevväxling med Hasselquist är peng- ar för övrigt ett ständigt återkommande tema. Han skrev till sin elev: "Men har M. H^{is} ej fått mine bref? har I ej fått p[en]g[a]r? hwarföre näm- nes ej därom i mitt bref ett enda ord. Om det intet skedt, Så må I wetta at Cancellie Rådet Carleson upburit redan wid pass 4.000 daler för Eder räk- ning, genom sammanskott som jag begynte, och gaf 100 D[ale]r; fick af Archiebisk. 100 D[ale]r; Pre- sidenten Broman 400, Hof Intend: 200, Grill 200, Bäck 100, Carleson 100, Rosén 100 D[a]ll[er]. Sum- man steg i höstas til 2400 D[ale]r. Noch fick M. H^{is} af facultas philosophica 630, af Theologica 630, hwilka penningar Cancellie Rådet Carleson länge sedan lofwat öfwerstyra, och äro de helt wisse."⁴²

Hasselquist i sin tur berättade för Linné om Egypten, att pengarna hade betydligt högre köp- kraft där än i Sverige: "Hr. Archiatern behagar låta mig weta Upsala Academiens beslut at wäga 100 plåtar på Arabiska manuscripter i Historien; jag beklagar, at detta ej kom mig til handa, medan jag war i Egypten; jag torde der kunnat tiena Aca- demien så mycket med 100 som en annan med 600 R[iks]d[ale]r., men utan anmodan dristade jag ingenting företaga."⁴³

Linnés kritik mot inköpet av Ehrenpreus' myntsamling för Universitetets räkning innebar dock inte, att han själv var ointresserad av mynt – tvärtom. I ett brev till den nederländska botanikern Nikolaus Joseph von Jacquin (1727-1817) skriver Linné sju år senare, att Jacquin skulle hälsa kejsarinnan Maria Theresias (1717-1780) livläkare Gerhard van Swieten (1700-1772) att han hade bett Peter Forsskål (1732-1763) att samlar på arabiska mynt under sin resa till Arabien.⁴⁴

Forsskål hade läst teologi i Uppsala och varit en av Linnés elever där. Eftersom han hade erhållit det Guthermundska stipendiet fick han även resa ut- omlands, vilket ledde till studier i Göttingen, där han läste hos den kända teologen och orientalisterna Johann David Michaelis (1717-1791). När Forsskål hösten 1756 kom tillbaka till Uppsala hade han ett herbarium och en samling arabiska mynt med sig, som senare skulle beskrivas av Carl Aurivillius (1717-1786). I Uppsala tänkte Forsskål ägna sig åt ekonomiska studier, vilket dock försvårades genom att han tillhörde mösspartiet medan innehavaren av den nyinrättade ekonomiprofessuren var en hatt. Efter att förgäves ha fordrat tryckfrihet och efter repressalier i detta samband övergick Peter Forsskål 1759 i dansk tjänst, där han skulle delta i en expedition till Arabien som förbereddes på Michaelis initiativ av den danska regeringen. Det var tydligen från denna expedition som han skulle ta hem de utlovade arabiska mynten. Det är dock inte känt huruvida han lyckades med det – Forsskål dog 1763 endast 31 år gammal i Jerim i Jemen.⁴⁵

Sist men inte minst behandlar Carl von Linné pengarnas roll i sin *Nemesis divina*.⁴⁶ I detta manuskript, som skulle hemlighållas, samlade han exempel på den gudomliga hämnden för olika sorters felbeteenden. Linné visar sig dock inte enbart i denna skrift övertygad om att Gud kommer

Brev till Nikolaus Joseph von Jacquin, utan datum (september-oktober 1759). The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L2590 (konsulterad 9 maj 2009). Karl Nikolaus Joseph von Schreiber och Stephan Ladislaus Endlicher (utg.): *Caroli Linnaei epistolae ad Nicolaum Josephum Jacquin*, Wien 1841, s. 3-7 nr. 2, citat s. 7.

45. Se Svenskt Biografiskt Lexikon, vol. 16: Fich-Gehlin, Stockholm 1964-1966, s. 359-362 art. "Forsskål, Peter" (Bengt Hildebrand och Eero Matinoli).

46. Den senaste utgåvan av *Nemesis divina* är Michael John Petry (utg.): *Carl von Linné. Nemesis divina* (Archives internationales d'histoire des idées – International Archives of the History of Ideas, 177), Dordrecht m.fl. 2001. En äldre latinsk och svensk textutgåva är Elis Malmeström och Telemak Fredbärj (utg.): *Carl von Linne. Nemesis divina*, Stockholm 1968. Se dessutom bl.a. Wolf Lepenies: *Linnaeus's Nemesis divina and the Concept of Divine Retaliation*, i: *Isis* 73 (1982), s. 11-27, och Lutz Rühling: *Opfergänge der Vernunft. Zur Konstruktion von metaphysischem Sinn in Texten der skandinavischen Literaturen vom Barock bis zur Postmoderne* (Palaestra, 316), Göttingen 2002, s. 81-134.

och asiatiska Orienten under 1700-talet (*Asiatica Suecana*, 2), Stockholm 1985, s. 56-60.

42. Brev till Fredric Hasselquist, 11 december 1750. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L1206 (konsulterad 9 maj 2009). Fries och Hulth (utg.): *Bref och skrivelser*, avd. 1, del 7 (som not 39), s. 33-36 nr. 1483, citat s. 34.

43. Fredric Hasselquist till Carl von Linné, 22 september 1751. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L1315 (konsulterad 9 maj 2009). Fries och Hulth (utg.): *Bref och skrivelser*, avd. 1, del 7 (som not 39), s. 60-65 nr. 1493, citat s. 65.

44. *Devota mea officia Artis nostrae principi L. B. v. Swieten dicas, quodque dederim Profess. de Forskäll in manda- tis colligere nummos arabicos magno viro significes.*

Bild 4. Fredrik I. (1720-1751), dukat från år 1747. Vikt 3,49 g, diameter 2,3 cm. Uppsala universitets myntkabinett, objekt 104687.

att ta hämnd i detta samband. Även i ett brev till professorn i medicin och botanik vid Göttingens universitet Albrecht von Haller (1708-1777) framför Linné samma tanke, när han berättar om sina ungdomsår, utlandsresor och fästmän: "Efter nödiga förberedelser för min resa lämnade jag fosterlandet med en summa på 36 dukater. Jag fick genast promotion i medicin. Jag kunde icke resa hem med någon större bekvämlighet. Jag stannade, som du vet, i Holland. Under tiden sände min bästa vän, B..., regelbundet min kärestas brev med posten. Detta utförde han samvetsgrant. Sista året, 1738, [...] tyckte sig B. stå närmast till. [...] Snart förklarade han, att jag icke skulle komma hem mera. Han försökte vinna min fästmö och hade så när lyckats, om icke en annan hade kommit emellan och avslöjat hans falskhet. Han blev också straffad genom tusen motgångar."⁴⁷

Resonemanget återkommer även när det gäller folk som lurar till sig och missköter rikedomar.

^{47.} *ad iter necessaria paratis exiivi patriam 36 nummis aureis dies. Promotionem medicam mox obtinui; redire magno meo cum commodo non potui; permansi in Belgio, ut novisti; interim amicus meus summus, Cl. B. ... literas amicæ meæ ad me per tabellarios continuo transmittēbat; sancte præstitit; ultimo anno 1738, [...] sibi proximum judicavit B... esse [...]; mox me non reversurum in patriam demonstrabat; sponsam meam ambiebat, fere obtinuit, ni intervenisset alius, fallaciam qui prodidit; punitus & ipse fuit mille fati adversis.* Brev till Albrecht von Haller, 23 september 1739. The Linnaean correspondence, linnaeus.c18.net, brev L0301 (konsulterad 9 maj 2009). Malmeström och Uggla (utg.): Vita (som not 2), s. 191-195, citat s. 192 (latin) och s. 194f. (svenska).

Således berättar Linné om hovmarskalken Erland Carlsson Broman (1704-1757), att denne "hos kong Fredric 1746 etc. fick alla konglige årlige ducater på Hessisk stat 80 000 stycken för 16 d[a][ll][e]r, som gullo emellan 18-24 d[a][ll][e]r stycket." Till denna stora inkomst och olagliga vinst kom dessutom pengar från annat håll: "Alla tienster och characterer, som bortgofwes, kunne icke ske utan denna favoritens willia och mutande, att han fick otalige pengar." På så sätt blev han otroligt rik: "Aldrig någon swänsk ägt och haft i sine händer så många pengar." Broman förlorade dock kontrollen över sina affärer. "Då han dog, hade arfwingarne beswär med creditorer i många åhr; alla miste på honom, och ingen styfwer lämnades arfwingar. Han hade knapt så mycket, att han kunne komma till grafwen, och fruēn dog i misère."⁴⁸ Under största delen av sitt liv hade Erland Broman det dock väldigt väl ställt. Han var friherre till Rosersberg och herre till Segersjö. Broman var på sin tid ökad för den glada kretsen som han omgicks med och för deras excesser. Han gjorde sig på detta sätt även outhärlig för kungen, som uppskattade hans förmåga att förströ – och den hjälpen han fick av Broman att få den unga Hedvig Taube som mätress. Det finns dessutom samtida vittnesmål om att Broman skulle ha utökat sin förmögenhet med falska bankosedlar.⁴⁹

^{48.} Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 120f.

^{49.} Se Svenskt Biografiskt Lexikon, vol. 6: Brant-Bygdén, Stockholm 1926, s. 364-372 art. "Erland Carlsson Broman" (Bertil Boëthius).

Hade livet gått utför med Broman, så var ödet ännu sämre för bondeståndets talman Olof Håkansson (1695-1769). Han "fick otroliga pengar, många tunnor guld, tog muter; rikaste bonde som varit i Sverige, dör wid riksdagen 1769." Men inte nog med den talande döden vid en riksdag: "Ett halft åhr där äfter, 1770 februari, dog yngre sonen, sedan dottren [...] af en grasserande feber." Det var således meningslöst att sträva efter pengar, ansåg Linné. "Hvad fiker och täflar man äfter pengar? Hwem skall få dem?"⁵⁰ Både den engelska ministern i Stockholm och den franske ambassadören berättade för övrigt att Håkansson hade tagit emot engelska och ryska mutor. Vid riksdagen 1738-39 skall han dock även ha erbjudits franska mutor. Således borde han ha stått på hattarnas och mössornas sida samtidigt. Den franska ambassadören hade dock försiktigt nog lämnat pengarna till en annan person som inte skulle ge dem till Håkansson förrän han hade röstat "rätt". Eftersom han bröt överenskommelsen fick han således antagligen inga pengar från den franska sidan. År 1741 visade Håkansson sig däremot mera mottaglig för de franska pengarna och lät sig – såsom även resten av bondeståndet – mutas till att stödja hattarnas krigsplaner mot Ryssland. Även därefter fanns han sedan på hattarnas sida.⁵¹

Medan dessa exempel är tagna från den politiska sfären, där Linnés urval visar att han ganska tydligt stod på mössornas sida, finns det naturligtvis även sådana från den akademiska världen. Här var det Peter Julinskiöld som Linné höll ögonen på.⁵² År 1738 blev Julinskiöld vikarierande akademiräntmästare sedan han varit skrivare hos sin företrädare Nils Rommel († 1754). Denne hade enligt Linné avsatts sedan han angripits i konsistoriet av en professor som förgäves hade försökt att få pengar av räntmästaren. 1740 blev Julinskiöld räntmästare själv medan "Rommel mister alt sitt till academien, dör i misaire".⁵³ Sju år senare fick Julinskiöld hovintendentens titel och adlades om-

kring år 1762. Redan 1746 hade han råd att låta uppföra det så kallade Dekanhuset i Uppsala, "ett palatsliknande stenhus i fyra våningar" som Statens Fastighetsverks hemsida uppger, där man vidare kan läsa att "enligt syneprotokoll över fastigheten innehöll huvudbyggnaden 45 eldrum och utgjorde förmodligen den dittills största och magnifikaste privatbostaden i Uppsala."⁵⁴ Han "blef den rikaste på bruksegenheter och gods; alla förtrodde sina pengar till honom på intresse, ty ingen var säkrare. [...] Alla satte sina pengar hos honom med bonus, hans sedlar gingo bättre än banquens öfwer hela riket, han regerade alt."⁵⁵

Tyvär berättar Linné ingenting om hur Julinskiöld kunde betala ut en så pass attraktiv ränta – misstanken ligger nära, att hela systemet var byggt på en form av pyramidspel. Hur som helst gick Julinskiölds låneverksamhet omkull under den ekonomiska krisen på 1760-talet. Han fick begära sig i konkurs år 1768. Samtidigt kom det fram att hade stulit pengar från universitetets kassa. Simul et simul cadit noterade Linné om detta, "så med ens föll han".⁵⁶

Linnés poäng med den historien är att det var Julinskiölds skrivare, Per Grizell († ca. 1773) som föranledde bankrutten genom att fordra 30.000 daler tillbaka från honom. Enligt Linnés förståelse hade således Guds hämnd trätt i dagen igen: "Julin hade utdrefwit Romel och upfödt Grisel [...] och skaffar Grisel de 30.000 d[a][l][l][e]r, som skulle förmå Grisel att hämnas Rommel."⁵⁷ Det var dock inte det enda tecknet på Guds vedergällning som Linné varseblev. Enligt honom blev Julinskiöld nämligen på samma sätt som förut Rommel tvungen att tigga ved av konsistoriet.⁵⁸

Ett annat exempel från Linnés Nemesis divina handlar om Anna Margaretha Boy (1712-1801), den andra hustrun till professorn i teologi Nils Wallerius (1706-1765). Enligt Linné var hon "extrême elak mot sine styfbarn", vilket straffades genom att hennes gård brann strax efter makens

50. Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 144.

51. Se Svenskt Biografiskt Lexikon, vol. 19: Heurlin-Inge, Stockholm 1971-1973, s. 573-577 art. "Håkansson, Olof" (Arne Ström).

52. Se Svenskt Biografiskt Lexikon, vol. 20: Ingeborg-Katarina, Stockholm 1973-1975, s. 461 art. "Julin (Julinskiöld; von Julin), släkter" (Olle Franzén).

53. Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 148.

54. http://www.sfv.se/cms/sfv/vara_fastigheter/sverige/c_uppsala_lan/Dekanhuset_Uppsala.html.

55. Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 149.

56. Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 149f.

57. Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 149.

58. Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 150.

död. Under september månad samma år förlorade hon en ladugård på samma sätt, och när prästgården som hon flytt till brann ned i december lyckades hon knappt att rädda det egna livet. "Ingen nåd den ingen barmhärtighet bewisar", kommenterade Linné. Uppsala universitet visade däremot större medkänsla och gav Boy 3.000 daler. Hon fick även pengar från andra håll, så att hon till slut hade 18.000 daler, "altså mer än hon hade för ut." Det var henne dock inte förunnat att njuta speciellt länge av denna förmögenhet: "Hon sätter det, med hwad mera hon kunne sopa ihop, till 21.000 d[a]l[e]r på intresse hos den rika Julinschiöld, men wid begynnelsen af åhr 1768 cederar han bonis." Hon blev med andra ord ett av offren för Peter Julinskiölds låneverksamhet och förlorade på detta sätt ganska snart alla pengar igen.⁵⁹

Hur skulle man då sammanfattningsvis kunna karakterisera Linnés syn på penningväsendet? Det finns ett antal citat som belyser denna fråga. Inte minst kommer man i detta samband att tänka på hans "Tankar om grunden till ekonomien" som år 1740 publicerades i Vetenskapsakademiens handlingar, där Linné även skriver om guldets och silvrets roll. Det är uppenbart att han har blandade känslor för dessa metallen, eftersom de avhjälpur både hunger och inflation. Men medaljens baksida är att pengarna enligt Linné även har en tendens att förslava människorna:

"Sten-Riket, fast det är det nedrigaste til belägenheten, så är det dock ei til wärdet.

Ty hwad är som icke är falt för Silfwer och Guld?

Ock säljes icke för det samma både Städér ock Land?

Fördrifwes icke dermed både hunger ock dyr tid?

Kläder icke det Menniskian som präcktigast?

Förtäres dock ei af något Element?

Giör det icke all ting til slafwar?

Ock där det fattas, fattas icke alt?"⁶⁰

Ett ännu tydligare penningförakt framgår ur Linnés *Nemesis divina*, där han i det 1765 skrivna

^{59.} Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 196 med alla citat.

^{60.} Gustaf Drake: Linnés tankar om grunden till ekonomien. Anmärkningar och förklaringar, i: Svenska Linné-sällskapets årsskrift 11 (1928), s. 41-65, citat s. 42.

manuskriptet som bevaras i Uppsala anser:⁶¹ "Gud æstimerar ej pengar utan som mull, gifwer oss det att roa oss med. Wij få där igenom vår comoditet och mena där af få nöje och glädie. Men wij få aldrig den glädien, som fattiga bonden utan pengar får, som ler kiärliga."⁶² Han fortsatte med en latinsk fras som heter i svensk översättning: "Sko-makaren sjöng om morgonen varje dag; so fort som han mottagit pengar, tystnade han."⁶³

Även i ett utkast till Linnés föreläsningar om chokladdrycken poängterar han hur lyckliga de människor är som saknar vanliga pengar. Han refererar till Francisco Hernández de Toledo (1514-1587)⁶⁴ och berättar om Aztekernas användning av kakaoböner: "Hos indianerna användes de före europeernas ankomst som mynt; sällsamma penningar, vilka icke kunna bevaras länge; oskuldsfulla människor. Om intet ätbart förekom, åto de upp sina pengar."⁶⁵

^{61.} De senaste uppgifterna om de två manuskriptens datering finns hos Petry: *Nemesis divina* (som not 46), s. 5-9. En engelsk översättning av citatet finns sammastädes s. 162. Se även kommentaren s. 321 nr. III.iv.3.1.

^{62.} Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 65.

^{63.} *Sutor cantabat quotidie mane, acceptis pecuniis tacuit.* Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 65.

^{64.} Hernández skrev bland annat att *Semen Cacaualt erat illis pro nummo, & eo præcipua vitæ præmio, cum opus erat, comparabantur.* *Rerum medicarum Novae Hispaniae thesaurus seu: plantarum animalium mineralium Mexicanorum historia ex Francisci Hernandez novi orbis medici primarij relationibus in ipsa Mexicana urbe conscriptis a Nardo Antonio Reccho ... jussu Philippi II. Hisp. Ind. etc. Regis collecta ac in ordinem digesta a Ioanne Terrentio Lynceo ... notis illustrata; nunc primum in naturalium rerum studiosorum gratiam lucubrationibus Lynceorum publici iuris facta; quibus iam excussis accessere dernum alia quorum omnium synopsis sequenti pagina ponitur opus duobus voluminibus divisum, Romæ: Mascardi 1651, s. 79 (se <http://www.digitalisiertedrucke.de/record/480182>).*

^{65.} Svensk översättning av det latinska originalmanuskriptet i The Linnean Society of Londons arkiv hos Arvid Hj. Uggla och Telemak Fredbärj (utg.): Om chokladdrycken (*De potu chocolatæ*). Akademisk avhandling under Linnés presidium, Uppsala 1765 (Valda avhandlingar av Carl von Linné i översättning utgivna av Svenska Linné-Sällskapet, 34), Uppsala 1959 [nytryck Uppsala 2006], s. 12. Om kakao som betalningsmedel, se Martin L. Seeger: *Media of Exchange in 16th Century New Spain and the Spanish Response*, in: *The Americas* 35 (1978),

Märkligt nog kom Linné fram till denna pessimistiska synen på pengar just efter att han själv hade emottagit den största enskilda summan någonsin. Det handlade om inte mindre än 18.000 daler kopparmynt som han fick år 1762 när han sålde den av honom upptäckta konsten att göra pärlor till riksdagen.⁶⁶

Linné framhåller att människornas fräckhet framkommer särskilt tydligt främst vid kröningarna, som ägde rum i Uppsala fram till 1719. De som fräckt strävar efter de pengar som kastades vid dessa tillfällen får ingenting, anser han: "Kastas pengar, audaces vix."⁶⁷ Den tanken får man nog rent allmänt anse som Linnés senare livs övertygelse om pengar: Det går inte att tvinga fram monetär framgång, utan den måste komma av sig själv, genom försynens skickelse.

s. 168-184, särskilt s. 170-173.

66. Se Malmeström och Uggla (utg.): *Vita* (som not 2), s. 129. Linnés pärlodling har senast behandlats hos Koerner: *Linnaeus* (som not 4), s. 140-146.

67. Malmeström och Fredbärj (utg.): *Nemesis divina* (som not 46), s. 39. Om kastpenningar se Nils Ludvig Rasmusson: *Auswurfmünzen. Eine Skizze*, i: *Congresso Internazionale di Numismatica*, Roma 1965, s. 623-636, Ernst Nathorst-Böös: *Auswurfmünzen – noch einmal*, i: *Thomas Fischer och Peter Ilisch* (utg.): *Lagom. Festschrift für Peter Berg-haus zum 60. Geburtstag am 20. November 1979*, Münster 1981, s. 269-275 och Heinz Duchhardt: *Münzwurf und Krönungsmünze*, i: *Iconologia Sacra. Mythos, Bildkunst und Dichtung in der Religions- und Sozialgeschichte Alteuropas. Festschrift für Karl Hauck zum 75. Geburtstag* (Arbeiten zur Frühmittelalterforschung, 23), Berlin m.fl. 1994, s. 625-631.

Summary

Carolus Linnæus, money, and the Uppsala University Coin Cabinet

When Carolus Linnæus came to Uppsala in 1728 to continue his studies, he was impressed by the university library and its rich collections, not least the Augsburg art cabinet. It was probably at that time that Linnæus became acquainted with ancient coins, as the art cabinet included a set of them. A survey of the evidence of Linnæus' relation to and understanding of coins and money reveals several important aspects to add to the picture drawn by historians who have focussed on his ideas about the "economy of nature". To highlight only a few of them, mention should be made of Linnæus' own reports of his penniless student life. He both earned and lost money through his expeditions in Sweden. In Kalix, during his journey to Lappland, he observed a barter economy and its shortcomings compared to a monetary economy. Only when he left his home country did Linnæus achieve general acclaim in academia, and this coincided with growing affluence, primarily through the dowry of his wife. Given his experience with money, or rather lack of experience, it hardly seems surprising that Linnæus developed a reticent relationship to it. It is apparent from his letters, that lack of money haunted not only Linnæus but also his disciples on their journeys. It is therefore perhaps not surprising that he opposed Uppsala university's decision to buy the coin collection of its chancellor Carl Didrik Ehrenpreus in 1751, preferring instead to spend the money on the scientific collection of his recently deceased pupil Fredric Hasselquist. Linnæus did, however, take a certain interest in Arabic coins, which he had asked Hasselquist to bring with him from his travels. Yet another dimension of Linnæus' relation to money and coins can be found in his *Nemesis divina*, where he noted several cases of divine revenge meted out to the avaricious, the uncharitable, and to money lenders. In summary, Linnæus regarded money as something that one should not strive for, as that would lead to calamities. Strangely, and interestingly, he reached this conclusion just after having received the highest amount of money that was ever paid to him after he had sold his method of growing pearls artificially to the Swedish parliament.